

או אִסְיָא פְּלִינְי, משום שחלק מהתבן כבר נמאס במדרס רגלי השור, ואסור לטלטלו (רש"י). אבל ברישא מודים חכמים שמוותר לגרוף את העפרורית שבאבוס, כיון שעושה כן לצורך המקום כדי לנקותו, מה שאין כן בסיפא שסילוק התבן הוא לצורך התבן עצמו, שלא יטפו השור ברעי שברגליו, אסור, וכמו שמצינו חילוק זה לענין כלי שמלאכתו לאיסור, שלצורך מקומו מותר לטלטלו, אך לטלטלו מחמה לצל לצורך המוקצה עצמו שלא יתקלקל, אסור (שפת אמת).

מי איכא למאן דשרי הא קא משוי גומות, ואף לרבי שמעון הסובר שדבר שאינו מתכוין מותר, כאן רגילות היא להתכוין להשוות גומות [כדי שלא יפלו השעורים לתוכן (רש"י)], והושישים שמה יתכוין (תוס', וכן מבואר ברש"י). ויש שכתב, שאף אם אינו מתכוין, פסיק רישיה הוא שישווה גומות, ובאופן זה אסור גם לרבי שמעון (ר"ן נח, ב מדפי הרי"ף).

מחלוקת באיבוס של כלי אכל באיבוס של קרקע דברי הפל אסור ■ וכן נפסק להלכה, ואסור גם באבוס של כלי, גזירה משום אבוס של קרקע [כחכמים], ואסור גם לסלק התבן לצדדים [כמסקנת הגמ' שחכמים נחלקו ברישא ובסיפא] (ש"ע א"ח שכד, טו).

מקמי חמרא לקמי תורא שקלינן, והוא הדין שמוותר לתת לכל שאר מיני הבהמות שבעולם ממאכל החמור, לפי שאינו מטיל ריח, ומה שנשאר לפניו אינו נמאס לשום בהמה (ר"י מלוניל).

מקמי תורא לקמי חמרא לא שקלינן, והוא הדין שאין לתת ממאכל השור לפני כל בהמה אחרת שאינה מטילה ריח במאכלה (ר"י מלוניל), אך לתת ממאכל השור לפני שור אחר שהוא מינו, מותר, שאינו קץ מפני ריח חבירו (שם, ומאירי). וכן מותר ליטול מבהמה ממין אחד ולתת לפני בהמה ממין אחר [כששתיהן מטילות ריח], כגון מסוס לגמל ולהיפך, לפי שאינן מקפידות (שם ושם). ויש שאוסר גם בשאר מיני בהמות ליטול ממין זה ולתת לפני מין אחר, לפי שהבהמה האחרת לא תאכל משיירי מאכל השניה מפני הריח (מרדכי תט). ■ להלכה, נוטלים מאכל מלפני חמור ונותנים לפני שור, אבל אין נוטלים מלפני שור ונותנים לפני חמור (ש"ע א"ח שכד, יד). ויש מחמירים גם בשאר מיני בהמות שלא ליקח מלפני אחת וליתן לפני אחרת שאינה מינה [כדעת המרדכי] (רמ"א שם). ואין למחות בנוהגים היתר בשאר מינים [כדעת הר"י מלוניל והמאירי], שיש להם על מי לסמוך, אם לא במינים הידועים שמאכלם נמאס בריחים היוצאים מפייהם, וקץ בהם המין האחר שהוא נותן לפניו (משנ"ב שם, לה). ולתת משיירי מאכל שור אחד לפני שור אחר שהוא מינו, מותר לדעת כולם, שאינו קץ מפני הריח (שם, לו).

משלפו לדידה מקניא שרי, ואף שמתלטל בכך את הקנה שהוא מוקצה כפי שיבואר להלן, מכל מקום מותר כי זהו טלטול מן הצד לצורך החלוק שהוא דבר המותר (תוספת שבת שח, ג). ויש שכתב, שמדובר באופן שיכול לשמוט את הכתונת בלי לטלטל את הקנה (אליה רבה שם, לו).

ומדובר כאן באופן שהחלוק התייבש קצת מבעוד יום, אבל אם בבין השמשות היה טופח על מנת להטפוח, אסור לטלטלו כל השבת, כיון שהיה מוקצה בבין השמשות [שאסור לטלטלו שמה יבוא לסוחטו], ו'מינו דאתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא' (משנ"ב שם, סג).

קניא ממנה אסור, שהקנה הוא מוקצה, לפי שאינו כלי, אלא עומד להסקה (רש"י ור"ף). ואף שהשתמש בו מבעוד יום לתלות עליו את הכתונת, לא נעשה בכך כלי, כיון שלא היה דרכם לייחד את הקנים לכך (ר"ן על הרי"ף).

ואם כלי קינאי הוא מותר, שתורת כלי עליו (רש"י), וכמבואר בגמ' לעיל (ק"ג, א) שמוותר לטלטלו בשבת. ואפילו מחמה לצל מותר לטלטלו, לפי שהאורג אינו מקפיד עליו שלא להשתמש בו לדבר אחר, ואינו מיוחד דוקא למלאכת איסור, ומשום כך נחשב 'כלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר' שדינו כ'כלי שמלאכתו היתר' (ע"פ רש"י שם וריטב"א שם בדעתו ומאירי שם). ואף שהרגילות לעשות בו מלאכת איסור, כל שאינו מיוחד דוקא לכך, אינו נחשב 'מלאכתו לאיסור' (חתם סופר לעיל קכב, ב. וראה ב"אה"ל שח, ג). ויש הסוברים, שנחשב 'כלי שמלאכתו לאיסור', ומותר לטלטלו רק לצורך גופו או מקומו (תוס' לעיל קכב, ב. וריטב"א לעיל ק"ג, א), והטעם שמוותר לשלוף את הקנה מהכתונת, משום שהוא טלטול לצורך מקומו, שצריך את מקום הקנה שבתוך הכתונת (משנ"ב שח, טז).

■ להלכה, חלוק שכיבסו ותלאו על קנה לייבשו, יכול לשמטו מעל הקנה, אבל ליטול את הקנה אסור, לפי שאינו כלי (ש"ע א"ח שח, טז). ואם תלאו על קנה המיוחד לאיזה תשמיש, או בזמנו שדרך לייחד קנים לתלות עליהם, מותר גם ליטול את הקנה, אף שמלאכתו לאיסור, כיון שצריך למקומו (ש"ע שם ומשנ"ב שם, סה-טז).

האי תליא דבשרא שרי לטלטולי דכוורי אסיר, שבשר חי ראוי לאכילת אדם, ודגים אינם נאכלים חיים (רש"י). ומדובר בבשר מלוח (רש"י כאן), ויש שגרסו שמדובר בבשר תפל (ריטב"א בשם רש"י). ויש שפירשו, שהנדון הוא על ה'תליא' עצמו, ש'תליא דבשרא' אינו מאוס, ו'תליא דכוורי' הוא מאוס, והוא מוקצה מחמת מיאוס (תוס' לעיל קלט, ב, בשם הערוך).

לא תיכלון נהמא באפי נגרייכו, שלפעמים תאכל הרבה ותתגנה על בעלה (רש"י). ויש שביאר, שהחשש הוא שמה תאכל בשעה שהוא שבע, ואז תיראה אכילתה בעיני כגורגנות (מאירי).